

Sági Lajos

Tanyán az élet más

A kigyósi nyári táborok működése, pedagógiai tapasztalatai, folytathatóságuk kérdése

BEVEZETŐ

A Hit és Kultúra Alapítványt a hajdanvolt tanyavilág erkölcsi-szellemi-lelki értékeinek képviselőjére és művelésére hoztuk létre.

Programjaink között a legsikeresebbek a tanulási és beilleszkedési gondokkal küzdő gyerekek számára szervezet tanuló-felzárkóztató-életforma táborok, melyek minden évben nagy társadalmi összefogással szerveződnek.

A gyerekekkel való foglalkozásban a hajdanvolt tanyavilág egyszerű értékrendje és életszemlélete köszön vissza: az a természetes, ha teljesítjük kötelességeinket! Ezért nem jár külön dicséretés-jutalmazás. A jutalom a jól végzett munka öröme, mely a közössé váló felelősség alapján a gyerekek életét is jó hangulatívá, értelmessé tudja tenni!

A Hit és Kultúra Alapítvány 23 éve szervezi a nyári felzárkóztató-, életforma-, tanuló táborait. Szükségesnek tűnik összegezni a táborok tapasztalatait, átgondolni működésük hátterét, látni problémáit, azok okait és hatásait, és főleg a folytathatóságuk kérdését.

Táboraink emberi háttere

Sikerorientált világunkban a „siker” leginkább a személyes célok és érdekek mentén értelmeződik. Táborainkkal azonban mi azokat a gyerekeket vállaltuk föl, akiknek az iskolai rendszerben alig-alig adatik személyes sikerélmény. Sok gyerek érzi magát szerencsétlenebbnek, akár családja lelki és kulturális öröksége, anyagi helyzete, vagy tanulási képességeinek törékenysége miatt. Olyanok is akadnak közöttük, akik már csak fegyelmezetlenségükkel, „devianciájukkal” tudnak-akarnak „sikereket” elérni.

Táboraink körülményei szerények, szinte esetiek. Fenntartásukat és a programokat azonban sok ember önzetlen segítségével biztosítja, lényegében a gyerekekért vállalt összefogás élteti. Nemcsak a pedagógusok és a jelenlévő felnőttek munkájára kell gondolni, hanem azok támogatására is, akik a kézműves és egyéb foglalkozásokhoz, játékokhoz, strandoláshoz, kocsikázásokhoz stb. nyújtanak segítséget.

Ők alkalmilag gazdagítják a programokat. De szükséges a táborozók öntevékenysége is. Ezt a „táboros önerőt” az idősebb, nagyobb táboros múlttal és tapasztalattal rendelkező fiatalok rendre, nagy lelkesedéssel biztosítják.

Táboraink működésrendje

A táborok arculatát a napi feladatok, és az élet ritmusának természetes kihívásai teremtik meg. Délelőtt négy tanóra van, mely a fegyelmezett tanulást igényli. De rendbe kell tenni önmagunkat és környezetünket. Feladat a közös étkezés, néha még a főzés előkészítése is, az egyéb foglalkozások, a jobbra önszerveződő játékok. Este napi rendszerességgel számot vetünk a személyes problémákkal, az együttműködési zavarokkal, a közös munkát terhelő eseti fegyelmezetlenségekkel.

Tanulni kell elviselni a feladatok terhét, átgondolni a türelem fontosságát a munkában, de a türelmet egymás törekvésével, butaságaival szemben is. Tanulni kell tisztelni a nagyobbak munkáját és a felnőtteket, akik sokszor fáradtak, esetleg idegesek. Mégis önzetlenül vannak jelen, és ők a tábor felelősei. Lehetőleg nem dicsérgetünk, viszont örülünk, ha egy-egy gyerek helytállt az adott feladatban, ha egy probléma letisztázódik, megoldódik, ha nyilvánvalóbbá válik a közös felelősség, mely az együttlét emberségességében és munkánk eredményességében kamatozódik.

A régebbi, „idősebb” táborozókból nőnek ki a „nagy-segítők”. Ők a kisebbek csoportvezetői, munkák-játékok szervezői. Az ő munkájuk különös módon is a felelősségben mérődik meg és teljesedik ki.

A napi zökkenők szerepe, nevelő értéke

A napi zökkenőknek, krízishelyzeteknek komoly szerepük van: ezek teremtenek alkalmat a valós emberi problémák mindenki számára érthető átgondolására. A gyerekek ma a „celebkultúra” áldozatai: önértékesek, magabiztosak, elbizakodottak. Az emberlét lényegi, belső mélységeit, kihívásait, az érlelődést segítő válsághelyzeteket, a munka fegyelmét és felelősségét azonban hátrítják, e kérdésekben a butasáig értetlenek! De gyerekek! Ha ugyanis az ő felszínes öntudatosságuk szembeül egy viszonylag egységes, a felelősségen alapuló közösségi szemlélettel, és ebben a szemléletben megtapasztalják az egyértelműséget, de az emberségességet is, belső világuk az esetek döntő többségében egy-két napos válság után újrarendeződik. Képessé válnak új játékszabályok szerint, más értékekben, életlehetőségekben gondolkodni.

Egy adott válsághelyzetben természetesen közvetlenül általában nem a „közös felelősség nagyszerűsége”, és az „együttlét emberségessége” érhető tetten. Sokszor inkább a zavar, esetleg az

indulat. A válsághelyzetek elfogadásának és kezelésének valós, katartikus értéke csak apró jelekből olvasható ki: a botrányok mégis elsimulnak, lassan mégis megy a tanulás, a besegítő tanárok, felnőttek mégis tudnak a gyerekekkel értelmes munkát végezni, (és meglepő módon: nem félnek tőlük!), barátságok születnek, elfelejtik a telefont, internetet, a végén hiányérzetük támad a hazamenetel gondolatára, nem értik, hogy az iskolában miért nem lehet így tanulni, a továbbiakban pedig jobban megállják a helyüket az iskolában és az életben, stb. stb. Ezeket az apró jeleket azonban csak nagyobb távlatból lehet látni és értelmezni.

Akadnak gyerekek, akik számára a belső, természetes újrendeződés lehetetlennek tűnik. Ők az eddigi kis játszmáikban túlságosan is sikeresek voltak. Hisztijeikkel mindent el tudtak érni, szüleiket, környezetüket irányíthatták. Néha ezért egy-egy gyermeket, (két-három évenként) haza is kell vinni. Egy ilyen helyzet után azonban a többi gyerek jobban szembesül a tábor célkitűzéseivel, de az érintett gyerek is jöhet a következő táborra.

Sokszor épp a „deviáns”: az iskolai rendszerrel, társadalmi struktúrával, családi és egyéb elvárásokkal szemben lázadó gyerekek éreznek rá a tábor működésének rejtett, belső logikájára, és válnak a leghatékonyabb segítőké. De a többi, kevesebb problémát hordozó- okozó gyereknek is hasznára válik látni mások botlásait, küszködéseit, tisztelni azok jó szándékát, emberi arculatának megváltozását.

Céljaink és módszereink nincsenek mindig összhangban a mai, alapvetően individuális életszemlélettel, a ma elfogadható kommunikációs stílus elvárásaival és a jutalmazásra-dicsérésre építő pedagógiai elvekkel. Ennek ellenére a gyerekek 70-80 százaléka, és a „nagy-segítők” mindegyike rendszeresen visszatérő táborozó. Azok jönnek vissza évről évre, akik úgy érzik: nem tudni miért, de „ez mégis csak jó buli”!

Az elmúlt két évtizedben sok gyerek érzett rá a feladatokat felelősséggel elfogadó, a problémákat pedig őszintén föl vállaló emberség értékére. Életre szóló tapasztalatot kapnak amikor átélik: milyen életértéke van a problémákkal való szembesülés méltóságának, azok őszinte, nem megalkuvó, mégis emberséges kezelésének. Sokan fedezték föl ezen az úton az élet belső gazdagságát, valós, „fenntartható” erejét.

Felnőtt segítők jelenléte, szerepe, felelőssége

Felnőtt segítők is vannak, akik egy-egy adott feladatra vállalkoznak: tanárok, akik tanórákat, különböző foglalkozásokat vezetnek, és még sokan mások. Ők a vállalt programjuk befejeztével hazamennek. A tanárokat kértük, hogy írásban foglalják össze a tanórák problémáit. Az esti kiértékelésnél így az ő tapasztalataikat is figyelembe tudjuk venni, és a jelzett problémák mentén a gyerekeket is segíthetjük fölkészülni a következő foglalkozásra. Vannak pedagógusok, akik nehezen értik meg, hogy itt a gyerekeket nem dicsérgetni kell: sokkal többet ér ugyanis, ha a tapasztalt problémákat velük együtt feldolgozzuk, és ennek mindannyian örülünk. Ugyanakkor hálásak,

hogy ezekkel a gyerekekkel foglalkozunk, és örülnek, hogy ebben ők is részt vehetnek.

Különösen is fontos azon felnőttek jelenléte, akik a tábor egészének felelősségét vállalják és állandó jelenlétükkel hordozzák. Az ő legfontosabb feladatuk az, hogy „lássanak”: érzékeli a különböző helyzeteket. Nekik inkább a problémákat kell értelmesen megfogalmazniuk, és a „nagy-segítőket” összefogniuk. A háttérbiztonságot ugyanis csak a felnőtt átlátás és felelősség tudja megteremteni, csak ez tudja a következetes emberi tartást garantálni. Tapasztalataik az esti kiértékelésnél komoly jelentőséggel bírnak. Ez a „kísérő jelenlét” a felnőttől lényeglátást és tengernyi türelmet kíván. Mély, belső elkötelezettséget a gyerekek sorsáért-életéért, és végül, de nem utolsó sorban: nyugodt idegrendszerrel és sok-sok humort. A pedagógiai végzettség itt nem feltétlenül kell, elsősorban érett emberségre van szükség.

Eddig a felnőttek teljesen ingyen vállaltak minden munkát. Erre lehetett is hivatkozni a gyerekekkel való foglalkozás során: „Vegyétek tudomásul: a felnőtt is lehet ideges! De akkor is az irántatok való szeretetből van itt!” A gyerekeknek is tudomásul kell venniük, hogy a felnőtt is lehet emberileg törekény, a felelősség mégis az övé. Ő hozza érte az áldozatot, és nem fordítva. Ezért tiszteletet érdemel. Ezzel mindig érthetően a helyükre kerülnek a felnőtt-gyerek zökkenők (pl.: a ma annyira kárhozott „verbális agresszió”).

Vannak olyan felnőtt segítők is, akik a napi kiértékeléstől és a problémákra való reflektálástól idegenkednek, azt ösztönösen, vagy kifejezetten hátrítják. Ez a hozzáállás a tábor belső folyamatait többé-kevésbé, de zavarja. Az különösen terhelő, ha a tábor területén független mikrovilágot is teremtenek maguknak. Arra azonban törekszünk, hogy a gyerekek az ő segítségüket is méltányolják, és tiszteljék az ő „idegenszerű” jelenlétüket. Ezzel a problémahárítással ugyanis számtalanszor fognak még az életben találkozni.

A táborok napi zökkenői-konfliktushelyzeti tehát a felnőtteket sem kímélik, miközben őket már az életben sok feldolgozatlan-feldolgozhatatlan kudarc érte. A zökkenőket-zavarokat ezért a felnőttek sokkal nagyobb idegességgel-hárítással élik át. Különösen is igaz ez a felnőtt-felnőtt konfliktusok esetében. Egy gyerektábor alatt ők nem tudják életük egészét újragondolni. Igen szerencsés helyzet, amikor egy idős, tapasztalt tanítónő, mint a „tábor nagymamája”, „csak” a jelenlévő felnőttekkel beszélget, közöttük és bennük a konfliktusokat egyengeti.

Sajnos egyre inkább kiüregednek azok a felnőttek, akik az elmúlt két évtizedben viszonylag stabilan biztosították a tábor egészére figyelő felnőtt jelenlétet. A folytathatóság legnagyobb kockázatává ezért a tábor egészét látó, az emberi-erkölcsi felelősséget vállaló és garantáló felnőttek hiánya vált. Mintha a felnőttek a részfeladatokkal még boldogulnának, de az átlátó felelősségre egyre fáradtabbak volnának.

A szülők hozzáállása

Sokszor a szülők jelentik a legnagyobb gondot, főleg a kicsiknél. A gyerekekkel el lehet fogadtatni, hogy a telefonokat le kell adni, és csak behatárolt időben telefonálhatnak. Sok szülő azonban ezt már nem tudja elviselni. Vannak, akik naponta látogatják gyereküket, ezzel megzavarva nemcsak a gyerekük beilleszkedésének folyamatát, hanem a többi gyerek hangulatát és a tábor belső történéseit is.

Ebben az esztendőben (2017) az is előfordult, hogy gyerekek a szülőkkel azért vitették haza magukat, (természetesen csak a strand után!), hogy elkerülhessék a szembesülést, zavarokat okozó magatartásuk miatt. Ráadásul épp akkor tették ezt, amikor már számukra a hozzáállásuk jó változásának örömét jelezhettük volna vissza. A szülők azonban úgy vitték el a gyerekeket, hogy a vezetőkkel nem egyeztettek, véleményüket meg sem kérdezték. A felső-tagozatos gyerekek olykor a szülőkre hivatkozva követelik a dohányzás engedélyezését, ami a klikkesedés miatt a tábor belső folyamatait szintén megzavarja. A jövőben kérni kell a szülőket, hogy tiltsák le a felső-tagozatos gyerekeiket a dohányzásról, vagy ne küldjék őket a táborba.

Viszont hálásak vagyunk azoknak a szülőknek, akik a tábor vezetőivel együttműködve, a problémákat velük megbeszélve kísérik figyelemmel gyermekük sorsát, sokszor nem a gyerekekkel, hanem a tábor vezetőivel beszélve. A tábor hatékonyságának ez fontos feltétele. Örülünk annak, hogy a szülők többsége ezt megérti és méltányolja. A szülők segítségével szinte csodák történnek a gyerekek életében!

A táborok folytathatósága

Olyan felnőttekre van szükség, akik az átlátást és a felelősséget vállalják, tehát a háttérbiztonságot megteremtik. Segítségükkel az Alapítvány az eddigi gyakorlatnak megfelelően vállalni tudja a táborok megszervezését.

A problémafelvállalás/feldolgozás alapján érlelődő emberség és személyi érettség ma nehéz kérdés. A „tudás alapú” társadalom kötelezően „pozitív” életszemlélete nem mindig kedvez a válsághelyzeteket elfogadó, „emberségen és felelősségen alapuló” gondolkodásnak. Sajnos még a modern vallásos felfogás sem a személyi érettség problémafelvállalására és válságkezelésére helyezi a hit és az emberség fordulópontját. Nehéz találni olyan bölcs, érett felnőtteket, akik alkalmasak egy adott csoport konfliktushelyzeteinek elfogadására és kezelésére. Őket különösen is meg kell becsülni.

A megfelelő embereknek mégis kellene tiszteletdíjat fizetni, főleg azoknak, akik a tábor miatt egyéb jövedelmektől esnek, vagy esnének el. Ehhez azonban további támogatókra van szükségünk.

A felzárkóztató-, életforma-, tanuló táborok átlagos adatai:

Rendszeresen egy-egy hét felsős és alsós tábort szervezünk.

Átlagos létszám adatok egy-egy hétre:

gyereklétszám átlagban: 25-35 fő.

„nagy-segítők” száma: 8-12 fő.

Tanárok-tanítók: 5-8 fő.

Egyéb felnőtt segítők, alkalmi programvezetők: 8-10 fő.

Költségek a két táborra összesen: 600-700 ezer Ft.

Bevétel: a táborozók befizetéseiből: 400 ezer Ft körül.

Fejenként a teljes 10 ezer Ft-t a gyerekek 15-25%-a nem tudja kifizetni.

Az Alapítványnak adott adó1%-ból: 150 ezer Ft körül.

Az Alapítványnak nyújtott egyéb adományokból: 160 ezer Ft körül.

De ez a költségvetés is csak akkor tartható, ha helyben van a főzés. Vásárolt ebédet csak akkor tudtunk biztosítani, amikor pályázaton nyertünk rá további több százezer Ft-ot.

KÍGYÓS 2017